

Vinko Avguštin Škafar

Globalizacija in eklezialna gibanja

Že prve binkošti nakazujejo pozitivno in idealno globalizacijsko razsežnost krščanstva: »V Jeruzalemu so tedaj prebivali Judje, po-božni možje iz vseh narodov pod nebom. Ko se je razširil glas o tem, se je zbrala množica ljudi, ki so bili vsi iz sebe, ker jih je vsakdo slišal govoriti v svojem jeziku« (Apd 2,5-6). Tako ni čudno, da je Cerkev hitro postala največja pozitivna globalizacijska sila v zgodovini človeštva. Presežna duhovna moč krščanstva in krščanskega oznanila je prekvasila veličastno kulturo antike in se razširila po vsem svetu.¹ Pravzaprav je vsa zgodovina Cerkve eno samo veliko pluralno karizmatično gibanje, ki pozitivno spreminja človeško družbo. Skozi vso zgodovino Cerkve sta bili v njej dve stalnici: hierarhični in karizmatični vidik, ki sta komplementarna in delujeta v moči Svetega Duha. Obe razsežnosti Cerkve, institucionalna in karizmatična, sta ves čas tudi pospeševali pozitivno globalizacijo, seveda vsaka na svoj način. Obenem pa je v zgodovini Cerkve bila znotraj cerkvenega življenja vedno neka zdrava, včasih tudi boleča napetost med tistim vidikom Cerkve, ki bolj naglaša hierarhijo, strukturo, red, pravila, pravo, in karizmatičnim vidikom Cerkve; med institucionalno in karizmatično razsežnostjo.² »Poenostavljeno rečeno, dinamika, ki je bila v Cerkvi med Petrom in Pavlom, se nadaljuje že dva tisoč let.«³ Vendar če gledamo na skrivnost Cerkve celostno, ne moremo postavljati karizmatične kot nasprotje institucionalni (hierarhični) razsežnosti Cerkve. Tudi hierarhija, ki je v službi vsega božjega ljudstva, je prav tako karizma, poseben dar Svetega Duha v korist celotne Cerkve.

¹ J. Krašovec, *Prerok ni v časti v svoji deželi, Teološke postavke in celovita globalizacija*, v: *Delo*, Sobotna priloga (5. 4. 2003), 22-23.

² Prim. D. L. Schindler, *Istituzione e carisma*, v: Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti nella Chiesa*, Atti del Congresso mondiale dei movimenti ecclesiali, Rim, 27-29 maggio 1998, Città del Vaticano 1999, 53-76. David L. Schindler (r. 1943) je profesor osnovnega bogoslovja na enoti Papeškega inštituta »Giovanni Paolo II« v Washingtonu in urednik ameriške izdaje revije *Communio*. Prim. G. Ghirlanda, S. J., *Carisma e statuto giuridico dei movimenti ecclesiali*, v: Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti nella Chiesa*, 129-146. Jezuit Gianfranco Ghirlanda je dekan Pravne fakultete na Papeški gregorijanski univerzi v Rimu.

1. Karizmatična razsežnost Cerkve

Od binkošti do danes je Cerkev veliko karizmatično gibanje, tako v vesoljni kot krajevnih Cerkvah.⁴ V Cerkvi Sveti Duh uresničuje Božje delo odrešenja. Sleherni član cerkvene skupnosti ima svoj dar Svetega Duha, ki ga nima le v svojo korist, ampak v korist cerkvenega občestva. Ta karizmatična razsežnost Cerkve ni preprosta in potrebuje dar razločevanja. Že ob koncu prvega stoletja je moral papež Klemen pisati korintskim kristjanom, ker je nastal spor med zastopniki karizmatične tendence in predstavniki redne hierarhije. Proti koncu drugega stoletja se je pojavila montanistična zmota.⁵ Montan se je razglasil za preroka Svetega Duha in ni priznaval rednega cerkvenega vodstva. Po njem je Cerkev skupnost duhovnih ljudi, ki ne potrebuje škofov. Napovedoval je skorajšnji drugi Kristusov prihod in zahteval od vernikov pretirano strogo življenje. Taki pojavi so že v prvih stoletjih krščanstva zbudili neko nezaupanje zlasti do izrednih karizem v Cerkvi.

Skozi vso zgodovino so nastopali zastopniki karizmatičnih teženj, ki so pogosto postali prenovitelji Cerkve, če so seveda ostali skromni in se podredili hierarhiji in daru razločevanja. Tako poznamo številne svetnike, ki so svoje darove dali na razpolago Cerkvi in tako prispevali v različnih obdobjih Cerkve k njeni prenovi. Večkrat so postali ustanovitelji kleriških ali nekleriških redov, ki so se jim pogosto pridruževali tudi laiki v svetu kot t.i. tretji redovi, sotrudniki itd., kar je odmevalo tudi na Slovenskem.⁶ V Cerkvi so vedno živele velike osebnosti, ki so s svojimi duhovnimi (eklezialnimi) gibanji bile kvas pri duhovnem prenavljanju in pomlajevanju Cerkve.⁷ Velika učiteljica življenja, zgodovina, in še posebej zgodovina Cerkve, nam pove, da so se nekatera gibanja izrodila ali pa so se poleg zdravih konstruktivnih gibanj pojavljala tudi gibanja dvomljive vrednosti, ki so begala ljudi in jih zavajala v čudne stranpoti duhovnega življenja. V zadnjih desetletjih 20. stoletja so nastala po svetu in tudi pri nas številna »duhovna« gibanja, čeprav si izraz duhovna gibanja, predvsem novodobska (new age),⁸ po svoje in pogosto zelo sub-

³ I. Albrecht, *Ali so cerkvena gibanja lahko odgovor na potrebe nove evangelizacije?*, v: CSS 32 (1998), 214.

⁴ Prim. A. Scola, *La realtà dei movimenti nella Chiesa universale e nella Chiesa locale*, v: Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti nella Chiesa*, 105-127. Angelo Scola, bivši škof v mestu Grosseto, je od l. 1995 veliki rektor Papeške lateranske univerze in predsednik Papeškega inštituta »Giovanni Paolo II«, Studi su Matrimonio e Famiglia.

⁵ Prim. J. Daniélu – H. I. Marrou, *Zgodovina Cerkve*, zv. 1, Od začetkov do Gregorja Velikega (I. – VI. stoletje), Družina, Ljubljana 1988, 120-130.

⁶ M. Benedik, *Redovništvo v zgodovini Cerkve na Slovenskem*, v: CSS 16 (1982), 38-40.

⁷ F. Oražem, *Vrednotenje duhovnih gibanj*, v: CSS 15 (1981), 145-146.

⁸ Prim. V. Škafar (ur.), *Verstva, sekte in novodobska gibanja*, MD, Celje 1998.

jektivno, večkrat dualistično, razlagajo. V krščanstvu je duhovno tisto in samo tisto, kar prihaja od Svetega Duha. To pa vključuje vsega človeka, ne samo njegov razum, intelekt in srce, marveč vse plasti njegovega življenja, tudi materialne. V tej razpravi govorimo zgolj o gibanjih, ki jih navdihuje Sveti Duh in jih imenujemo eklezialna (cerkvena, bolj cerkvenostna) gibanja. V njih gre namreč za avtentične karizme in so za to podarjene vsej Cerkvi, ki jo lahko prenavljajo v vseh njenih sestavinah. Zato prava duhovna, tj. eklezialna gibanja človeka formirajo in spodbujajo, da se bolj velikodušno in odgovorno posveti službi in poslanstvu Cerkve. V preteklosti so eklezialna gibanja navadno začekali ustanovitelji redov in družb posvečenega življenja,⁹ v zadnjem času, ki je čas laikov, pa gre navadno za karizmatične laike, ki se jim večkrat pridružujejo kleriki in redovniki (pomislimo na Marijino delo, Neokatehumenat, Prenovo v Duhu, Skupnost Emanuel itd.). Ta nova gibanja se nekaterim zdijo tako nekaj novega, da se celo sprašujejo, ali ne bo prišlo v prihodnosti v Cerkvi zaradi njih do nekega novega »stanu«.¹⁰

Karizmatična gibanja, ki so sicer lahko v začetku imela vse prvine resničnega eklezialnega gibanja, so, če se niso podredila cerkveni hierarhiji in daru razločevanja, pogosto končala v sektah, četudi so se sklicevala na posebna navdihnjenja Svetega Duha. Pozneje se je namreč iz različnih vzrokov gibanje izrodilo ali celo povzročalo cerkvene razkole. Pred leti je hrvaški teolog Tomislav Šagi-Bunić pripovedoval, kako mu je ob nekem pogovoru dejal kardinal Albino Luciani, beneški patriarh in poznejši papež Janez Pavel I., da bi bil tudi sv. Frančišek Asiški kot številni njegovi sodobniki lahko končal v sekti, če ne bi prosil svojega asiškega škofa in pozneje papeža za blagoslov in potrditev svoje karizme. Zagotovilo pristnosti konkretnega gibanja je edinost s pastirji Cerkve in njihova potrditev, pa naj bo na škofijski¹¹ ali vesoljni

⁹ J. Ratzinger, *I movimenti ecclesiali e la loro collocazione teologica, movimenti apostolici nella storia della Chiesa*, v: Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti nella Chiesa*, 36-44; prim. F. G. Fernández, *Carismi e movimenti nella storia della Chiesa*, v: Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti ecclesiali nella sollecitudine pastorale dei vescovi*, Città del Vaticano 2000, 71-103.

¹⁰ Zanimivo, da je kardinal A. Simonis, nadškof v Utrechtu, na mednarodnem seminarju za šofe in kardinale o eklezialnih gibanjih vprašal kardinala J. Ratzingerja, ali ne bo k trem »stanovom« v Cerkvi (duhovniki, redovniki in laiki) dodan še četrti, ki bi ga sestavljala eklezialna gibanja. Seveda je bil Ratzingerjev odgovor negativen. Prim. *Dialogo con il cardinale Joseph Ratzinger*, v: Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti ecclesiali nella sollecitudine nella storia della Chiesa*, 226-227.

¹¹ Zanimivo, da je Papeški svet za laike začutil potrebo, da je leto dni po mednarodnem kongresu eklezialnih gibanj v Rimu (od 27. do 29. maja 1998) sklical predstavnike škofov vsega sveta in nekatere kardinale, da bi jih na posebnem seminarju (od 16. do 18. junija 1999) podrobneje seznanil z novim pojavom eklezialnih gibanj v Cerkvi. Prim. Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti ecclesiali nella sollecitudine pastorale dei vescovi*, Città del Vaticano 2000.

ravni. Potrebnost sodbe o pristnosti gibanja zahteva tudi dogmatična konstitucija o Cerkvi: »Razen tega isti Sveti Duh ne le z zakramenti in službami posvečuje in vodi Božje ljudstvo ter ga krasi s krepostmi, marveč 'deleč' svoje darove 'slehernemu, kakor hoče' (1 Kor 12,11), razdeljuje med vernike vsakega stanu tudi posebne milosti, s katerimi jih usposablja in pripravlja, da prevzamejo različna dela in naloge, koristne za prenovitev in obsežnejšo graditev Cerkve, po besedah sv. Pavla: 'Slehernemu se razodetje Duha daje v korist' (1 Kor 12,7). Ker so te karizme, bodisi izredne bodisi tudi preprostejše in bolj razširjene, potrebam Cerkve nadvse primerne in koristne, jih je treba sprejemati z zahvaljevanjem in duhovnim veseljem. Za izrednimi darovi pa ne smemo lahkomiselnost težiti in tudi ne smemo od njih drzno pričakovati sadov apostolskih prizadevanj. Sodba o njihovi pristnosti in urejeni uporabi pa gre tistim, ki so v Cerkvi predstojniki in jim gre posebej naloga, da ne ugašajo Duha, ampak vse preskušajo, in kar je dobro, ohranijo (prim. 1 Tes 5,12. 19-21)« (C 12).

Prav nekdanja eklezialna, predvsem apostolska gibanja, ki so pogosto prešla v red, družbo ali kongregacijo, so skozi vso zgodovino izjemno pozitivno vplivala na globalizacijo človeštva, saj so hitro postala mednarodna in obenem zelo dinamična. Pomislimo na hitro širjenje in apostolsko gorečnost benediktincev, cistercijanov, manjših bratov, dominikancev, jezuitov, kapucinov, lazaristov, salezijancev in drugih. Vsi so začeli s karizmatičnimi tendencami in jih lahko pojmujejo kot eklezialna gibanja. Danes, ko je čas laikov, so eklezialna gibanja v večini primerov laiška, obenem pa se pogosto v njih rojevajo novi duhovni (duhovniški, misijonarski, redovniški, katehetski) poklici.

2. Pojav današnjih eklezialnih gibanj in njihovo ovrednotenje

Tudi tisti kristjani in nekristjani, ki se s papežem Janezom Pavlom II. ne strinjajo glede urejanja problemov znotraj Cerkve, ne morejo mimo tega, da ne bi priznali velikega papeževega prispevka k pozitivni globalizaciji sveta, ki vključuje zavzemanje za človekove pravice, svobodo, pravičnost, mir med narodi in splošni napredek vsega človeštva. Papež je današnjim ljudem, kristjanom in nekristjanom, izjemna moralna avtoriteta in tako daje svoj prispevek k pozitivni in celoviti globalizaciji človeštva. Že prejšnji papeži, sedanji pa na poseben način, so zaznali, da je sicer vsa Cerkev od binkošti do danes veliko karizmatično gibanje, v katerem imajo svoje mesto tako njena institucionalna kot karizmatična razsežnost, hierarhija kot karizmatična gibanja, institucija kot karizma. Ko papež kot Petrov naslednik z ene strani skrbi za hierarhično edinstvo v katoliški Cerkvi in sočasno zelo ceni in spoštuje škofovstvo v pravoslavnih Cerkvah, ker ima apostolsko nasledstvo, z

druge strani kaže izjemno razvit čut za karizme in nova eklezialna gibanja, ki jih Božji Duh podarja¹² današnji Cerkvi. Z darom razločevanja sprejema različnost eklezialnih gibanj in jih po papeških kongregacijah in svetih spremlja in potrjuje pristnost karizem in način apostolatskega življenja.

2.1 Svetovni kongres eklezialnih gibanj v Rimu

O binkoštih 1998 sta bila v Rimu tridnevni svetovni kongres zastopnikov eklezialnih gibanj in nato veliko srečanje eklezialnih gibanj iz vsega sveta.¹³

Predstavniki petinšestdesetih eklezialnih gibanj, združenj in skupnosti so imeli najprej tridnevni svetovni mednarodni kongres »Eklezialna gibanja: skupnost in poslanstvo na pragu tretjega tisočletja«, od 27. do 29. maja 1998, ki ga je organiziral Papeški svet za laike, ki je tudi izdal vsa predavanja kongresa¹⁴ s papeževo poslanico kongresu¹⁵ in papeževim nagovorom na srečanju z eklezialnimi gibanji in novimi skupnostmi.¹⁶ Leto pozneje, od 16. do 18. junija 1999, je Papeški svet za laike v sodelovanju s Kongregacijo za škofe in Kongregacijo za verski nauk v Rimu organiziral seminar z naslovom »Eklezialna gibanja in nove skupnosti v pastoralni skrbi škofov«. Predavanja na seminarju, ki so bila namenjena škofom in predstavnikom uradov Rimske kurije, ki jih je povabil Papeški svet za laike, so prav tako pozneje izšla v zborniku.¹⁷ Naslove predavanj in avtorje predavanj obeh zbornikov bom predstavil v opombah, da bi zainteresirani lažje spoznali pomen eklezialnih gibanj v luči današnjega vodstva katoliške Cerkve.

V uvodu zbornika »Gibanja v Cerkvi«, ki vsebuje vsa predavanja na mednarodnem kongresu eklezialnih gibanj l. 1998, je kardinal James Francis Stafford,¹⁸ predsednik Papeškega sveta za laike, ponovil

¹² Prim. P. Coda, *I movimenti ecclesiali, dono dello Spirito. Una riflessione teologica*, v: Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti nella Chiesa*, 77-103.

¹³ Prim. I. Bahovec, *Praznovanje Svetega Duha, Cerkvena gibanja: skupnost in poslanstvo na pragu tretjega tisočletja*, v: *Družina* 47 (1998), št. 24, 10.

¹⁴ Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti nella Chiesa*, Atti del Congresso mondiale dei movimenti ecclesiali (Rim, 27.-29. 5. 1998), Città del Vaticano 1999.

¹⁵ Messaggio di Sua Santità Giovanni Paolo II, (27. 5. 1998), v: Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti nella Chiesa*, 13-19.

¹⁶ Discorso di Sua Santità Giovanni Paolo II in occasione dell'Incontro con i Movimenti Ecclesiali e le Nuove Comunità (30. 5. 1998), v: Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti nella Chiesa*, 217-224.

¹⁷ Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti ecclesiali nella sollecitudine pastorale dei vescovi*, Città del Vaticano 2000.

¹⁸ Prim. J. F. Stafford, *Prefazione*, v: Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti nella Chiesa*, 7-8.

papeževo misel, da med institucionalno in karizmatično razsežnostjo Cerkve, katere poseben izraz so gibanja, ni izključevanja ali nasprotja, saj obe razsežnosti spadata k nujnemu sestavnemu delu Cerkve, ki jo je ustanovil Jezus Kristus. Omenil je tudi papeževo ugotovitev, da je prišel za eklezialna gibanja čas »eklezialne zrelosti«.

Najdaljšo razpravo »Eklezialna duhovna gibanja in njihovo teološko mesto« je na tridnevnem kongresu imel kardinal Joseph Ratzinger, prefekt Kongregacije za verski nauk. Kardinal Ratzinger začenja z navedkom iz misijonske okrožnice *Odrešenikovo poslanstvo (Redemptoris Missio)*, v kateri papež piše: »Znotraj Cerkve se pojavljajo različne vrste služenja, opravil, služb in oblik oživljanja krščanskega življenja. Omenjam novost, ki se je v zadnjem času uveljavila v nekaterih Cerkvah, namreč velik razvoj 'eklezialnih gibanj', obdarjenih z misijonsko razgibanostjo. Kadar se ponižno včlenijo v življenje krajevnih Cerkva in jih škofje in duhovniki prisrčno sprejmejo v škofijske in župnijske strukture, so ta gibanja pravi Božji dar za novo evangelizacijo in misijonsko dejavnost v ožjem pomenu. Priporočam torej, da jih – v pluralističnem gledanju na načine združevanja in izražanja – širite in uporabljate, da bi spet okrepili življenje, predvsem med mladimi.«¹⁹

Nato Ratzinger navaja svoje srečanje z novimi eklezialnimi gibanji in pravi: »Za mene osebno je bil čudežen dogodek, ko sem v začetku sedemdesetih let prišel v stik z gibanji, kot so Neokatehumenat, Občestvo in osvoboditev (Communione e liberazione) in Marijino delo, in sem pri tem doživel zanos in navdušenje, s katerima so živeli vero, in so v moči veselja svoje vere morali razlagati tudi drugim, kar jim je bilo podarjeno. To je bil čas, ko so Karl Rahner in nekateri drugi govorili o zimskem obdobju v Cerkvi; zares se je zdelo, da se po napovedi velikega gibanja na cerkvenem zboru namesto pomladi začenja zima, namesto dinamike izčrpanost. Videti je bilo, da je dinamika drugje, tam, kjer se je poskušalo z lastnimi močmi, brez Božje pomoči, oblikovati boljši prihodnji svet. Vsakemu, ki je imel odprte oči, je bilo jasno, da svet brez Boga ne more biti dober, še manj smemo govoriti o nekem boljšem svetu. Toda kje je bil Bog? Ali ni bila Cerkev po številnih razpravah in zaradi naporov pri iskanju novih struktur zares utrujena in brez duha v sebi (nem. geistleer)? Rahnerjeve besede je bilo mogoče razumeti v vsakem primeru: izražale so izkušnjo, ki so jo vsi doživljali. Toda nenadoma je prišlo do nečesa, česar nihče ni načrtoval. Takrat se je tako rekoč sam Sveti Duh priglasil k besedi. Prav v mladih ljudeh se je vera ponovno razvnela, brez »če« in »ko«, brez izgovorov in opravičevanj, doživeta v svoji polnosti kot dar in dragoce-no darilo, ki daje življenje. Seveda je to motilo številne, ki so razumsko

¹⁹ Janez Pavel II., *Odrešenikovo poslanstvo*, CD 46, Ljubljana 1991, 72.

razpravljali ali ustvarjali modele neke popolnoma drugačne Cerkve, po svoji zamisli. Kako bi drugače sploh lahko bilo? Kjerkoli začne delovati Sveti Duh, vedno moti človeške načrte. Bile so in še obstajajo številne resne težave. Ta gibanja so namreč imela simptome otroških bolezni. V njih se je sicer čutila moč Duha, toda on deluje po ljudeh in jih njihovih slabosti ne more rešiti. Obstajale so težnje po izoliranosti in enostranskem dajanju poudarkov, kar je onemogočalo vključevanje v življenje krajevnih Cerkva. V svojem mladostnem zagonu so bila ta gibanja prepričana, da se mora krajevna Cerkev dvigniti do njihovih oblik in višin, in ne nasprotno, tj. da bi se oni morali vključiti v včasih zares delno okorelo strukturo. Prihajalo je do napetosti, za katere sta bili na različne načine krivi obe strani. Bilo je potrebno razmisliti, kako naj poiščeta pravo sožitje ti dve resničnosti: novo, prebujeno v novih razmerah, in ustaljene oblike cerkvenega življenja, župnija in škofija. Tu gre za popolnoma praktična vprašanja, ki jih ni treba preveč dvigati na teološko raven. Z druge strani pa gre za pojav, ki se periodično ponavlja v različnih obdobjih zgodovine Cerkve. Imamo neko trajno temeljno obliko cerkvenega življenja, ki jo izraža kontinuiteta njenih zgodovinskih struktur. Prav tako pa imamo vedno nove posege Svetega Duha, ki to strukturo vedno znova poživljajo in obnavljajo, čeprav se to obnavljanje komaj kdaj lahko zgodi popolnoma brez bolečin in trpljenja. Zato ne smemo obiti temeljnega vprašanja: kako določiti teološko mesto teh 'gibanj' v kontinuiteti cerkvenih struktur.²⁰

Sam kongres je bil sestavljen iz treh sklopov. Teološke refleksije kardinala Ratzingerja in drugih so bile osredotočene predvsem na vsebine, kot so: cerkvena gibanja, dar Svetega Duha in upanje za Cerkev in vse ljudi, odnos med karizmatično in institucionalno stvarnostjo Cerkve, odnos med vesoljno in krajevno Cerkvijo, odnos med karizmo in kanonskim pravom, gibanja kot priložnost osebnega preoblikovanja moškega in ženske, oblikovanje nove kulture. Drugi del so sestavljali uvodni referati in delo po skupinah iz tehle vsebin: nova misijonska vnema (gorečnost), odgovornost za formacijo (vzgojo), sodelovanje gibanj pri graditvi bolj človeškega sveta; kultura in delo v soočenju s človeškimi potrebami; karitas in delo za pravičnost, ekumenizem in vprašanje dialoga z ljudmi dobre volje in drugimi verstvi. V tretjem delu so predstavniki različnih gibanj pričevali o svoji osebni izkušnji. »Ob tem naj navedem misel, ki se je pojavljala tako pri predavateljih kakor pri delu v skupinah: če je gibanje poenoteno s poslanstvom, gre do vse druge stvari dobro. Duhovna gibanja posamezniku niso omogočila le novega, pristnega odnosa do Boga. Mimogrede, nemalo jih je

²⁰ J. Ratzinger, *I movimenti ecclesiali e la loro collocazione teologica*, v: Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti nella Chiesa*, 23-25.

reklo, da, preden so se pridružili gibanju, dejansko niso bili kristjani, čeprav so imeli krščansko vzgojo v župniji, družini in so celo obiskovali katoliške šole. Duhovnost, kot se izraža v različnih gibanjih, posameznika usmerja k priznanju drugega in osebnemu odnosu do drugega. Drugega, ki je sozakonec, družinski član, drugega, ki je obroben, znanec in neznanec, tujec, pomoči potreben; drugega kot tistega, ki je ustvarjen po Božji podobi – torej vsakega človeka. Seveda niso vsi posamezniki pri priznavanju pomena drugega odprti do najširše razsežnosti in treba je priznati, da je ena izmed največjih skušnjav gibanj prevelika zaverovanost v notranje življenje in premajhna pozornost za potrebe sveta, Cerkve, naroda. Vendar za vse to ne moremo obdolževati gibanj; smo namreč v kulturi, v kateri je subjektivnost prevladujoč vzorec, ki ga je moč prerasti le počasi in z veliko napora. Menim, da smo lahko hvaležni za prvi korak, ki je vedno v iskanju osebne vere in osebnega odnosa s sočlovekom, s katerim preživljamo vsakdanjik ter iščemo načine in poti, da iz pristnosti manjše skupnosti prinašamo veselo oznanilo, kulturo ljubezni, širši skupnosti.«²¹

Na drugem srečanju, ki je bilo namenjeno kardinalom in škofom, sicer J. Ratzinger ni imel predavanja, je pa z njim ob koncu zbornika objavljen pogovor udeležencev seminarja o gibanjih, Cerkvi in svetu. Vprašanja so mu postavljali ugledni udeleženci: nadškof Stanisław Ryłko, tajnik Papeškega sveta za laike; kardinal Adrianus Simonis, nadškof v Utrechtu (Nizozemska); kardinal Miloslav Vlk, nadškof v Pragi (Češka); kardinal Georg Maximilian Sterzinsky, nadškof v Berlinu (Nemčija); kardinal Bernard Francis Law, nadškof v Bostonu (ZDA); Marcelo Pinto Carvalheira, nadškof v Paraíbi (Brazilija); Thomas Menampampil, nadškof v Guwahatiju (Indija); Henry Teisier, nadškof v Alžiru (Alžirija); Angelo Scola, veliki rektor Papeške lateranske univerze, in kardinal Nicolás de Jesús López Rodríguez, nadškof v Santo Domingu (Dominikanska republika).²² Poimensko jih navajam, ker je šlo za pogovor med najvišjimi hierarhi katoliške Cerkve, kar pomeni, da Cerkev od eklezialnih gibanj veliko pričakuje.

2.2 Svetovno srečanje eklezialnih gibanj s papežem Janezom Pavlom II.

Kljub majhnemu številu udeležencev na tridnevem kongresu se je na binkoštno vigilijo 1. 1998 zbrala na Trgu svetega Petra in v bližnji Via della Conciliazione večstotisočglava množica. Čutilo se je binko-

²¹ I. Bahovec, *n. d.*, 10.

²² Prim. *Dialogo con il cardinale Joseph Ratzinger*, v: Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti ecclesiali nella sollecitudine pastorale dei vescovi*, 223-255.

šno vzdušje, obogateno z glasbo in branjem odlomkov Janeza Pavla II. o gibanjih, ki se je stopnjevalo. Višek je bilo srečanje s papežem. Pred njim so štirje ustanovitelji gibanj pričevali o tistem, kar je Sveti Duh po njih napravil. Začela je Chiara Lubich, ki je povzela izkušnjo Gibanja fokolarov in pri tem posebej poudarila ključ, ki vodi k edinosti: »Pogled vseh, ki so včlanjeni v gibanje, je vedno usmerjen na križanega Jezusa, njihov vzor, v njegovem kriku zapuščenosti. Najbolj korenita ljubezen je prav tam, kjer je vrhunec njegove boli. In v njem, ki – zapuščen od Očeta se prepusti Očetu, ko se čuti od Očeta zapuščenega, se z njim zedini - je naša skrivnost, s katero znova povežemo v edinost sleherno ločitev, sleherno razdeljenost, vsepovsod.«²³ Njej je sledil Kiko Arguello: »Mi smo orodje, ki pomaga prinašati koncilsko prenovo v župnije. Neokatehumenska pot želi pomagati pri oblikovanju krščanskih skupnosti, ki bodo ljudem pokazale Kristusovo ljubezen.«²⁴ Jean Vanier je napravil velik vtis s svojim pričevanjem, ko je pokazal, da te ubogi, ki ga sprejmeš, privede k Bogu ljubezni, ker »evangelij ni označilo tistim, ki služijo ubogim, ampak samim ubogim, ker je v zakramentu ubogega skrivnost, ki nas vodi v naše lastno ubožstvo.«²⁵ Luigi Giussani je sklenil pričevanja ustanoviteljev gibanj: »Življenje se izraža kot beračenje. Pravi protagonist zgodovine je ubožec: Kristus, ki berači za človeško srce, in človeško srce, ki berači za Kristusa.«²⁶

Papeževa beseda, ki je sledila odlomku o binkoštnem dogodku iz Apostolskih del, je odzvanjala v binkoštni dvorani Trga svetega Petra in bila namenjena vsem gibanjem. Prav njim je rekel, da »tisto, kar se je bilo zgodilo že pred dva tisoč leti v Jeuzalemu, kakor bi se obnovilo na tem trgu ... Ta dogodek je čisto nekaj novega: nova gibanja in cerkvene skupnosti se prvič srečujejo s papežem. To je veliko 'skupno pričevanje' ..., ko se gibanja, ki jih je cerkvena oblast uradno priznala, predstavljajo kot samouresničitve in odsevi edine Cerkve.«²⁷

²³ Prim. B. Ravbar, *Cerkvena gibanja – sadovi pomladi, ki jo je napovedal koncil*, v: *CSS* 32 (1998), št. 9-10, 201.

²⁴ Prim. B. Ravbar, *n. d.*, 201.

²⁵ Prim. B. Ravbar, *n. d.*, 201.

²⁶ Prim. B. Ravbar, *n. d.*, 201.

²⁷ Prim. B. Ravbar, *n. d.*, 201. Gornjim štirim ustanoviteljem eklezialnih gibanj, Chiari Lubich (Gibanje fokolarov), Kiko Arguello (Neokatehumenska pot), Jeanu Vanieru (Vera in luč, Barka) in Luigiju Giussaniju (Občestvo in osvoboditev), so se s svojim pričevanjem l. 1999 na seminarju za škofe in kardinale pridružili še: Gérald Arbola (Skupnost Emanuel), Andrea Riccardi (Skupnost sv. Egidija) in Salvatore Martinez (Prenova v Duhu). Prim. *Testimonianze da movimenti e comunità*, v: Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti ecclesiali nella sollecitudine pastorale dei vescovi*, 139-181. Na svetovnem kongresu (1998) so pri okrogli mizi o poslanstvu eklezialnih gibanj sodelovali: Brian Smith, Giancarlo Cesana, Luis Fernando Figari, Andrea Riccardi in Gabriella Fallacara.

Papež je tudi tukaj ponovil, kar je zapisal v poslanici kongresu: »Večkrat sem imel priložnost podčrtati, da v Cerkvi ni nasprotja med institucionalno in karizmatično razsežnostjo, katere značilen izraz so prav gibanja. Obe sta sobistveni (co-essenziali) božji ustanovitvi Cerkve, ki jo je ustanovil Kristus, ker skupaj sodelujeta v prinašanju Kristusove skrivnosti in njegovega odrešenjskega dela v svetu. Skupaj se tudi po svojih močeh trudita pri obnovi samozavesti Cerkve.«²⁸ Tako je papež spodbudil vsa gibanja, da naj sprejemajo vse karizme, ki jih Duh ne preneha razlivi zato, da bi bile koristne skupnemu dobremu, to je v korist vse Cerkve.

2.3 Eklezialsna gibanja v »Izberi življenje«

Tudi plenarni zbor Cerkve na Slovenskem je govoril o eklezialsnih gibanjih²⁹ in do njih zavzel svoje stališče in dal načelne smernice, ki so za slovenskega kristjana zelo pomembne. Med drugim pravi: »Cerkev je vedno sprejemala različne oblike duhovnosti, ki so se porajale v njenem območju. Današnja duhovna gibanja in skupnosti so v naročju Cerkve – Božjega ljudstva ena izmed značilnosti pokoncilске Cerkve. So izraz mnogovrstnega delovanja in dar Svetega Duha, ki jih prebujajo, da poživljajo življenje v Cerkvi (prim. I Kor 12,11). Po besedah papeža Janeza Pavla II. je Cerkev v bistvu hkrati ustanova in karizma; oboje pa prispeva, vsako na svoj način, k njenemu življenju, prenovi in posvečenju Božjega ljudstva.«³⁰

Čeprav imajo vsa priznana cerkvena gibanja in skupnosti izvir v istem Svetem Duhu in želijo povezovati ljudi, ki bi radi globlje živeli svoje krščanstvo, so vendar različna glede na karizmo, nastanek in duhovne poudarke ter liturgične in kulturne izraze; različna so tudi glede na oznanjevanje, pristope in poslanstvo. Krajevna Cerkev ima povezovalno vlogo, gibanja pa morajo v Cerkvi to vlogo spoštovati.

²⁸ Messaggio di Sua Santità Giovanni Paolo II, v: Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti nella Chiesa*, 18-19.

²⁹ V Cerkvi na Slovenskem so navzoča eklezialsna gibanja: Barka, Delavnice molitve in življenja, Frančiškov svetni red (Nekdanji tretji red sv. Frančiška Asiškega, ki je sicer cerkvenopravno red, ima številne prvine eklezialsne gibanja in ga zato nekateri avtorji omenjajo med eklezialsnimi gibanji.), Gibanje Emanuel, Gibanje Pot (slovensko eklezialsno gibanje, ki ga je ustanovil Vinko Kobal), Krščansko bratstvo bolnikov in invalidov, Marijina legija, Marijino delo (Focolari), Najina pot, Neokatehumenatska pot, Prenova v Duhu, Salezijanska mladinska pastorala (Il movimento giovanile Salesiano), Schönstatsko gibanje, skavti (niso sicer eklezialsno gibanje v strogem pomenu besede, kljub temu jih nekateri avtorji omenjajo med eklezialsnimi gibanji), Skupnost krščanskega življenja (nekdanja Marijina kongregacija) in Vera in luč.

³⁰ Prim. Evropska škofovska sinoda, *Veselo pričujmo za evangelij*, v: *Communio* 9 (1999), 301.

Župnija naj bo odprta za gibanja, gibanja pa za potrebe župnije, in sicer tako, da sprejemajo konkretne naloge znotraj župnijskega občestva. Eklezialno in socialno služenje duhovnih gibanj mora biti vedno namenjeno tudi življenju delnih Cerkva. Drugačna oziroma njim lastna duhovnost ne odveže ne gibanj kot celote ne njihovih posameznih članov od dolžnosti do celotne Cerkve. Ob tem pa je potrebno v Cerkvi presegati mišljenje, da se celotno poslanstvo gibanj omeji na tradicionalne prostore oznanjevanja in drugega delovanja Cerkve. Cerkvena gibanja in duhovne skupnosti so namreč poseben instrument Svetega Duha, da lahko prihaja oznanilo o odrešenju tudi v dežele in družbena okolja, kjer je tradicionalna pastorala nemočna in odsotna.³¹

Razumljivo je, da je med institucijo in karizmo vedno pozitivna in zato rodovitna napetost. Velja tudi upoštevati, da so na eni strani vsa velika sodobna gibanja mlada, zato so še vedno v intenzivnem procesu razvoja, in da na drugi strani cerkvenim institucijam še ni uspelo s potrebno dobrohotnostjo sprejeti njihove vloge. Potreben je napor tako župnije kot gibanja za medsebojno razumevanje in sprejemanje.

Zlasti župnije naj bodo v skladu s škofovimi navodili odprte za gibanja. Člani gibanja pa naj sprejemajo različne pastoralne naloge znotraj cerkvenih struktur: katehezo za otroke, mlade in odrasle; stalno duhovno oblikovanje; liturgično animiranje; pastoralo poklicev; karitativne in socialne dejavnosti ipd. Zato je potrebno gojiti duha zaupanja med člani gibanj in duhovniki ter drugimi člani občestva in razvijati zavest komplementarnosti. Zaupanje je v veliki meri odvisno tudi od tega, ali so vsa gibanja v župniji enakovredno sprejeta. Apostolska gibanja in nova duhovna gibanja so nosilci velikega upanja, če le ostanejo zvesta cerkvenemu občestvu in če občestvo sprejme njihovo karizmo. Posebno znamenje časa je povezovanje duhovnih gibanj z namenom, da bi bilo njihovo služenje krajevni Cerkvi še učinkovitejše.«³²

Plenarni zbor Cerkve na Slovenskem vidi pristnost eklezialnih gibanj v sprejemanju in upoštevanju teh meril:

- zdrav katoliški nauk;
- priznanje in sprejetje legitimne avtoritete papeža, škofov in drugih pastirjev ter pripravljenost sodelovati z njimi pri pastoralnih načrtih;
- priznanje in upoštevanje cerkvene skupnosti, škofije in župnije;
- presojanje pastirjev glede delovanja gibanj mora sloneti na molitvi, poslušnosti Svetemu Duhu, iskreni presoji resničnih potreb Cerkve pri evangelizaciji, cerkvenih dokumentih in na dejstvu, da ima določeno gibanje že podporo ali priznanje papeža oziroma pristojne cerkvene oblasti;
- zaupanje škofom, duhovnikom, redovnikom in redovnicam ter drugim pastoralnim sodelavcem;

³¹ Prim. Janez Pavel II., *Odrešenikovo poslanstvo*, 512.

- razločevanje gibanj mora biti pozorno predvsem na sadove svetosti, občestvenosti in evangelizacije;³³
- skrb za povezanost in sodelovanje z drugimi gibanji in pastoralnimi pobudami.³⁴

3. Cerkevna gibanja in nova evangelizacija v času globalizacije

Papež Janez Pavel II. je l. 1998 v poslanici tridnevne kongresu eklezialnih gibanj dejal, da vidi v eklezialnih gibanjih odgovor Svetega Duha na dramatičen izziv ob koncu prejšnjega stoletja, saj so gibanja eden od »najznačilnejših sadov tiste pomladi, ki jo je napovedal koncil.«³⁵ Papež tudi vidi v eklezialnih gibanjih veliko možnost za nov zven in novo dinamiko v oznanjevanju evangelija. Opozarja pa tudi na nevarnost fideizma, »ki spregleduje pomembnost razumskega dela ne le za razumevanje vere, temveč celo za sam del vere.«³⁶

Kljub temu pa lahko trdimo, da bodo v prihodnosti Cerkev imela razna eklezialna gibanja vedno večjo vlogo in bo tako omogočeno, »da se kristjan osredotoči na bistveno, na odrešenje in zaživi občestveno v malih občestvih, vključenih v eno Cerkev.«³⁷ Novo evangelizacijo v času globalizacije si težko predstavljamo brez cerkvenih gibanj, ki so izjemno dinamična in mobilna.

1. Iz cerkvenih gibanj prihaja vedno več duhovnih poklicev. Iz njihovih vrst je izšlo že precej duhovnikov in škofov, ki delujejo po župnijah in škofijah. Gibanja so lahko močna opora duhovnikom pri njihovi duhovni rasti in pri zavzetosti pri pastoralnem delu. Treba pa je skrbno paziti, da je pastoralno delo v župniji tako oblikovano, da je v soglasju s sosednjimi župnijami in da ga lahko enakovredno nadaljuje duhovnik, ki ni v kakšnem eklezialnem gibanju.

2. Predvsem v diaspori in v misijonih³⁸ imajo že sedaj eklezialna gibanja lahko nenadomestljivo vlogo v ekumenizmu, medverstvenem dialogu³⁹ in pri novi evangelizaciji v času globalizacije. Kaže, da bodo

³² Plenarni zbor Cerkev na Slovenskem, *Izberi življenje*, Družina, Ljubljana 2002, 436-439.

³³ Prim. Janez Pavel II., *O krščanskih laikih*, CD 41, Ljubljana 1989, 30.

³⁴ Prim. Plenarni zbor Cerkev na Slovenskem, *Izberi življenje*, 440.

³⁵ Messaggio di Sua Santità Giovanni Paolo II, v: Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti nella Chiesa*, 16.

³⁶ Prim. *Prenova* 10 (1999), št. 1, 21.

³⁷ F. Perko, *Vizija prihodnosti Kristusove Cerkev*, v: CSS 32(1998), 172.

³⁸ Prim. B. Smith, *Un nuovo slancio missionario*, v: Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti nella Chiesa*, 165-167.

³⁹ Prim. G. Fallacara, *Ecumenismo: dialogo e incontro*, v: Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti nella Chiesa*, 191-195. Gabriella Fallacara je tajnica sekcije za eku-

imela v prihodnosti še večjo. Kakor da so zaradi svoje mobilnosti za to še posebej primerna. Pomislimo na številne ekumenske in dialoške prvine Marijinega dela, na elastičnost Gibanja Emanuel in na zdravljenje duhovnih ran v Prenovi v Duhu. Tudi stara krščanska občestva bodo zaradi njihove svežosti in sloga lahko dobila nov zagon.

3. Eklezialna gibanja so tudi veliko upanje pri graditvi bolj humanega⁴⁰ in bolj pravičnega⁴¹ sveta, saj so posamezna gibanja izrecno narnana prav v te smeri. Omenimo prispevek gibanja Skupnosti sv. Egidija (Comunità di sant'Egidio) pri uveljavljanju clovekovih pravic.

4. Vsa eklezialna gibanja želijo vzgajati cloveka v času globalizacije, nekatera pa imajo za svojo posebno nalogo vzgojo.⁴²

5. Eklezialna gibanja so kraji, v katerih Sveti Duh spreminja cloveštvo.⁴³

6. Eklezialna gibanja so lahko tudi odgovor na izzive sekt in novodobskih (new age) gibanj, saj je prav v eklezialnih gibanjih vsak posameznik ovrednoten kot oseba s svojimi posebnostmi in s svojimi darovi in se tako, vsaj nekateri kristjani, v eklezialnih gibanjih lažje uredničijo, kot bi se brez njih.⁴⁴ Zdi namreč, da so se nekateri »kristjani« zato zatekli v sekte in v new age, ker se niso srečali z dovolj živim krščanskim občestvom ali s primernim eklezialnim gibanjem.

Tako upamo, da bodo v prihodnosti prav eklezialna gibanja odigrala pomembno vlogo pozitivne globalizacije sveta in cloveštva.

Sklep

Vse kaže, da bodo nova eklezialna gibanja v prihodnosti odigrala pomembno vlogo evangelizacije v procesu pozitivne globalizacije tako na ravni vesoljne Cerkve kot v krajevnih Cerkvah in tudi pri uveljavljanju osnovnih clovekovih pravic, kot so svoboda, pravičnost, demokracija, mir in napredek cloveštva, kar bo prispevalo k cloveka dostoj-

menizem v gibanju Marijino delo, članica tajništva za ekumenizem in dialog Italijanske škofovske konference in soodgovorna za Center »UNO«.

⁴⁰ L. F. Figari, *La costruzione di un mondo più umano: cultura e lavoro*, v: Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti nella Chiesa*, 175-182. Luis Fernando Figari je ustanovitelj gibanja Movimiento di Vida Cristiana e del Sodalitium Christianae Vitae.

⁴¹ A. Riccardi, *Carità e giustizia: sfide per i movimenti*, v: Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti nella Chiesa*, 183-190. Andrea Riccardi je ustanovitelj gibanja Comunità di Sant'Egidio.

⁴² Prim. G. Cesana, *Il compito di educare*, v: Pontificium Consilium pro laicis, *I movimenti nella Chiesa*, 169-173.

⁴³ A.-M de Monléon, O. P., *I movimenti come luogo di una umanità trasfigurata*, v: Pontificium Consilium pro Laicis, *I movimenti nella Chiesa*, 147-161.

⁴⁴ Prim. V. Škafar, *Nova verska gibanja*, v: BV 59(1999), 365-385; predvsem 378-380.

nejšemu življenju. Zdi se, da so današnja eklezialsna gibanja prav kot dar Svetega Duha odgovor na nekatere potrebe sveta v času globalizacije, čeprav ne zanikamo, da imajo nekatera zaradi svoje mladosti občasno še otroške bolezni, kar je normalno na poti njihovega zorenja. Zato lahko rečemo, da dajejo eklezialsna gibanja upanje, da bo novo stoletje bolj človeško.

Povzetek: Vinko Škafar, *Globalizacija in eklezialsna gibanja*

Razprava poudarja, da sta institucionalna in karizmatična razsežnost Cerkve sobistveni (co-essenziali) in komplementarni. Duhovna eklezialsna gibanja so v vsej zgodovini Cerkve imela globalizacijski naboj, saj so se zelo hitro širila po vsem svetu in svet pozitivno globalizirala. Novejša eklezialsna gibanja, ki so dar današnji Cerkvi in današnjemu človeštvu, bi naj odigrala v sodobnem svetu pomembno evangelizacijsko, ekumensko, dialoško in humanizirajočo vlogo pri graditvi civilizacije ljubezni. Plenarni zbor Cerkve na Slovenskem je eklezialsna gibanja ovrednotil in nakazal merila, ki jih morajo upoštevati, če želijo prispevati svoj delež k poslanstvu Cerkve. Današnja eklezialsna gibanja, ki so povečini laiška, so upanje za Cerkev v začetku novega tisočletja. Kakor so nekdanja eklezialsna gibanja v zgodovini Cerkve in človeštva odigrala pozitivno globalizacijsko vlogo, tako pomenijo sedanja, stara in nova, eklezialsna gibanja, ki so dar Svetega Duha za Cerkev in vse človeštvo, novo upanje za Cerkev in človeštvo.

Ključne besede: Cerkev, institucija, karizma, eklezialsna gibanja, globalizacija

Summary: Vinko Škafar, *Globalization and Ecclesiastical Movements*

The article emphasizes that the institutional and the charismatic dimensions of the Church are co-essential and complementary. During the whole history of the Church, spiritual ecclesiastical movements have contained a globalisation charge since they very quickly spread all over the world and globalized it in a positive manner. More recent ecclesiastical movements, which are a gift to the present Church and the present humanity, should play an important role in the modern world concerning evangelization, ecumenism, dialogue and humanization and help to build a civilization of love. The Plenary Council of the Church in Slovenia evaluated the ecclesiastical movements and indicated the criteria they must consider if they want to contribute to the mission of the Church. Recent ecclesiastical movements, mostly encompassing the laity, are a hope for the Church at the beginning of the new millennium. In the same way as the former ecclesiastical movements played

a positive globalization role in the history of the Church and of the humanity, the present, old and new, ecclesiastical movements, which are a gift of the Holy Spirit to the Church and to the whole humanity, mean a new hope for the Church and the humanity.

Key words: Church, institution, charisma, ecclesiastical movements, globalization